

והנחת קדירה על כירה חלקה שאין בה מציאות של 'תוכה' ועל גבה, נחשבת כהנחה 'על גבה' של כירה (שלטי הגבורים ז, ב מדפי הרי"ף, בשם הרי"א ז), שדוקא כאשר עומדות לפניו שתי אפשרויות ובוחר להניח בתוכה ולא על גבה, נראה כמבשל בשבת, מה שאין כן כשמניח באפשרות היחידה העומדת לפניו (שבט הלוי ג, מה).

■ להלכה: [א] מותר לשהות קדירה מערב שבת גם בתוך הכירה [באופנים שאין בהם איסור 'שהייה'] (משנ"ב רג, יח). [ב] כאשר שולי הקדירה נוגעים בגחלים, אסור משום הטמנה, אף שהקדירה טמונה רק בחלקה התחתון (שו"ע שם, א), ויש סוברים שכיון שהקדירה מגולה מלמעלה, מותר, שאין זה נחשב הטמנה (רמ"א שם). [ג] בשבת, אין מחזירים לתוכה של כירה (שו"ע שם, ב). [ד] הנחת קדירה על כירה שאין לה חלל, נחשבת כהנחה על גבה (משנ"ב שם).

איבעיא להו מהו לסמך בה - האם מותר להניח קדירה מוחץ לכירה שאינה גרופה וקטומה סמוך לדופן הכירה (רש"י, במקום שחם בשיעור 'ד סולדת' מכה הכירה הסמוכה (ראה משנ"ב רג, יז), והספק הוא בין לענין 'שהייה' בערב שבת, ובין לענין 'חזרה' בשבת, האם סמיכה מותרת באותם האופנים שהנחת קדירה אסורה משום איסור 'שהייה' או 'חזרה' (תוס' ד"ה מהו), ויש מפרשים, שהספק רק לענין 'שהייה', אבל 'חזרה' בשבת ודאי אסורה בסמיכה, שאיסור 'חזרה' חמור מאיסור 'שהייה' (ראה רעק"א על מג"א רג, ה). ויש מקילים עוד ומפרשים שהספק אף לענין נתינה לכתחילה סמוך לקדירה בשבת (ביאה"ל שם, א בדעת הרא"ש).

אבל לסמך בה שפיר דמי, שכשם שמותר להשהות על כירה גרופה וקטומה, כך מותר להשהות מבחוץ לכירה (משנ"ב שם, טז).

שתי כירות המתאימות וכו' משהין על גבי גרופה וקטומה ■ וכך נפסק להלכה (רמ"א שם, א), ואפילו בשבת, מותר להחזיר לשם את הקדירה (משנ"ב שם).

מאי הוי עלה וכו' סומכין לה. ■ להלכה, מותר לסמוך קדירה לכירה שאינה גרופה וקטומה (שו"ע או"ח רג, א), ונחלקו הפוסקים בגדר ההיתר, יש סוברים שההיתר הוא רק ב'שהייה' בערב שבת [ע"פ רעק"א הנ"ל], ויש מקילים גם ב'חזרה' בשבת [וכדעת תוס'], ויש מקילים עוד גם ב'נתינה בתחילה' בשבת [וכדעת הרא"ש] (משנ"ב וביאה"ל שם).

גחלים שפעמו - שהוחשך מראיתו וקרובים ליכבות, או שנתכסו באפר (פי' קדמון על הרמב"ם שבת ג, ד ומשנ"ב רג, יד).

הרי היא כקטומה, כשם שקטימה מועילה אף בנתינת מעט אפר על הגחלים, משום שמגלה בדעתו שאינו חפץ בחום הגחלים ושוב אין חשש שיחתה בהם בשבת (כמו שכתבנו לעיל לו, ב, ד"ה או עד), כך כשהגחלים עממו מעצמם ולא חש ללבותם מערב שבת, הרי גילה בדעתו שאינו חפץ בחומם (רשב"א לעיל לו, ב). ■ וכך נפסק להלכה (משנ"ב רג, יד).

לא שנו אלא על גבה וכו' - שכירה בנויה כמו כלי שיש לו דפנות עבות והיא פתוחה מצידה העליון, ובאופנים המותרים לתת קדירה על הכירה, מותר להושיב את הקדירה על עובי הדפנות מלמעלה, וכן מותר לכסות את פתח הכירה בכיסוי ולהניח את הקדירה מעל הכיסוי, ומותר אף להכניס את הקדירה לתוך חלל הכירה [שאופנים האלו נחשבים 'על גבה'], ובלבד שלא יכניס הקדירה כולה לתוך חלל הכירה וישיבנה על קרקעית הכירה שיש בה גחלים [שאופן זה נחשב 'תוכה'] (ראה רש"י כאן, ולהלן ד"ה היינו, ד"ה גבה, ובי"א או"ח רג, ב בדעתו).

■ להלכה, מבואר שהנחת קדירה על כיסוי המונח על הכירה, אף היא בכלל איסורי 'שהייה' ו'חזרה', למרות שהכיסוי חוצץ בין האש לבין הקדירה (ביאה"ל שם, א בדעת רש"י), ולכן גם כיסוי פח המצוי בזמנינו [הנקרא 'בלעך'], אינו מועיל להתיר 'שהייה' ו'חזרה' ('חזרה' או"ח לו, יא), מאידך, יש סוברים שכיסוי הפח הנהוג בימינו לחצוץ בין האש שעל הכיידים לבין הקדרות מועיל כדין קטימה, שאין דרך לבלש כן בימות החול, בשונה מכיסוי כירה שאינו מועיל משום שהיה דרך לכסות בו אף בימות החול (ראה אגרות משה או"ח, א צג ושבט הלוי א, צא).

אי אמרת בשלמא להחזיר תנן הינו דשני בין תוכה לעל גבה, שבהוה אמינא סברה הגמרא שהחילוק בין תוכה לעל גבה נאמר לענין 'שהייה' בערב שבת, שאסור להשהות מאכל שהתבשל כ'מאכל בן דרוסא' על הגחלים שבתוך הכירה, שזה נחשב כהטמנה בדבר המוסיף הבל, האסורה אפילו מבעוד יום (רש"י, וראה בהקדמתנו לפרק, אות ד) [מאידך, יש חולקים וסוברים שהושבת קדירה בתוך כירה, אינה נחשבת כהטמנה, לפי שאינו מטמין את הקדירה בתוך הגחלים, וגם מחמת דופני הכירה, אין זה נחשב הטמנה (ראה תוס' ד"ה או"ח, רמב"ן וסיבת האיסור בתוכה, לדעתם, ראה בהמשך)].

ויש מפרשים, שגם בהוה אמינא סברה הגמרא שהחילוק בין תוכה לעל גבה נאמר לענין 'חזרה' בשבת [שחזרה לתוכה אסור, מהטעם שיתבאר להלן בסמוך], ושאלת הגמרא, שאם 'לשהות תנן, המשנה עוסקת ב'שהייה', ולא מובן על מה אמר רב חלבו את דבריו (תוס' ד"ה או"ח, רמב"ן; ריטב"א).

אסיפא קאי וכו', ואגב הסיפא נקטה המשנה גם ברישא 'נותנים עליה', ולא נקטה 'נותנים בתוכה' (רש"י להלן לח, ב).

ובית הלל אומרים אף מחזירין וכו' אבל תוכה אסור, שהחילוק בין תוכה לעל גבה נאמר לענין 'חזרה' בשבת, שאסור להחזיר לתוך הכירה, שהוא מקום חם מאוד גם לאחר הגריפה והקטימה (רש"י ד"ה לא שנו, ע"פ ראש יוסף, וכן הוא לראשונים הנ"ל שמפרשים כן כבר בהוה אמינא של הגמרא), והוא מקום הבישול הרגיל, והמניח שם קדירה בשבת, נראה כמבשל בשבת (ראה רמב"ן וריטב"א ומשנ"ב רג, נח ו-צ).